

Josep Ferrer i Fusté
(1888-1971)

La construcció del port de Sant Feliu en els dibuixos d'un adolescent

Mercè Ferrer

Hem descobert un document inèdit sobre la construcció del port de Sant Feliu de Guíxols: una llibreta on un adolescent va entretenir-se a prendre nota d'un esdeveniment que el va impressionar, i que ara tenim l'oportunitat de publicar. La conversa amb el seu fill, Miquel Ferrer, i amb dues nebodes, la Marina Moré i la Paquita Saura, que encara viuen a Sant Feliu, ens permeten oferir una visió de la seva persona i de la sensibilitat que posseïa.

Notícia de Josep Ferrer

En Josep Ferrer i Fusté va néixer a Sant Feliu de Guíxols el 23 d'abril de l'any 1888, quart fill del matrimoni format per Fèlix Ferrer i Llúcia Fusté, a la casa anomenada can Garsa, de la carretera de Girona. Els seus

parens eren els porters de la fàbrica de serradures «Juan Magret». Quan tenia només un any va quedar orfè de pare i als tres anys va contraure una greu malaltia, un tumor blanc al genoll, que el va apartar de l'àmbit familiar. Per mediació de l'amo de la fàbrica van internar-lo durant un any a l'Hospital del Sagrat Cor de Barcelona, on després de practicar-li moltes cures va ser operat pel doctor Cardenal, deixeble de Letamendi. Llúcia, la seva mare, durant aquell any només va poder veure el nen un cop, darrera una reixa, ja que van recomanar-li que era millor per al menut per tal de no fer més punyent el seu enyor. Reclòs a l'hospital, en Josep va esdevenir la joguina de les monges, les quals li van ensenyar a cabdellar benes, cosa que arribà a fer a la perfecció.

A causa dels minsos recursos econòmics que aportaven a la llar les feines que feia la seva mare, va cursar els estudis al Col·legi la

Salle de Sant Feliu, a canvi de servir els menjars als interns i ajudar en altres tasques. Els germans li agafaren afecte i hagués estat del seu grat que en el futur professés com a germà, cosa que van haver de descartar els seus educadors pel defecte físic que patia com a conseqüència de l'operació: la cama esquerra immòbil.

Van marcar-lo profundament l'estada a l'hospital apartat de l'àmbit familiar, sense l'escalf i tendresa de la mare, sense nois de la seva edat amb qui compartir jocs, secrets i descobertes, i també la disciplina d'un col·legi on ell posseïa un estatus social diferent del dels altres nois, de famílies benestants.

D'adolescent passava moltes estones sol, passejant, amb la mirada abstracta, perduda en l'horitzó d'aquell mar que tant l'atreïa; somniava amb els vaixells que s'esvaïen allà a la llunyania i que partien cap a altres terres, com el vaixell que un dia s'endugué el seu germà, cap a Buenos Aires a fer fortuna; qui sap quines aventures l'esguardaven.

Es va casar amb Isabel Bargeli i Portes, penúltima filla de set germans de la casa anomenada can Gamba; els seus pares regentaven el cafè «Ambos Mundos» de l'Estació del Carrilet. L'any 1924, per motius del cessament de la banca on treballava, es va traslladar a Girona, on ben aviat el seduí l'embriu enigmàtic i captivador de la ciutat. Li plaïa passejar, resseguir els vells carrers costeruts de la muralla, endinsar-se dins l'ànima de la Girona grisa i màgica. La Catedral el va colpir; aquella mola de pedra austera i al mateix temps protectora li desvetllà l'entusiasme per la música i el cant gregorià; complaença íntimament vinculada al temps que va passar reclòs a l'hospital, on els cants de les monges bressolaven el seu son. Assistia cada diumenge a la missa concelebrada de la Catedral i durant un temps cantà al cor de la parròquia de Sant Josep.

Josep Ferrer va morir l'any 1971, a l'edat de vuitanta-sis anys.

Els trets d'un caràcter

El seu fill Miquel ens comenta que llegia molt; sobretot Rahola, Palol, Bertrana, Montsalvatge... Li agradava la poesia; ell havia fet alguns poemes; recorda especialment un dedicat al Carrilet, el cessament del qual el va

entristir, i també un poema a les botxes de fusta quan les de ferro varen imposar-se arraconant aquelles boles més lleugeres i de colors vistosos. El diari íntim reflecteix el sentiment que li produïren aquests esdeveniments:

«... em complauen i admiro els avenços, les noves màquines i els seus prodigis; malgrat això no puc deixar de sentir una fiblada de tristesa en veure agonitzar el Carrilet, està tan lligat als meus anys de joventut, al port i al meu estimat Sant Feliu!, que ara en veure'l retut sento com em colpeja l'enyor...»; «... les botxes de fusta ara queden arraconades, vençudes per les de ferro més potents i lleugeres, però més fredes. M'hi haurà d'acostumar, però caldrà que passi força temps abans no s'esborri l'empremta que m'han deixat al palmell de la mà aquestes botxes de fusta de tacte càlid, que d'esma recorrien el camí cap al bolitx, enmig dels magnífics plàtans que les ombrejaven i protegien...».

Josep Ferrer tenia cura del petit hort de casa, fangava, cavava, plantava i regava les viandes amb delicadesa; era com si les amoixés i les plantes li ho agraiïen, ja que creixien abundants i ufanes. També passava moltes estones assegut en una cadira de balca i amb un ganivet de taper a la mà mentre donava forma a trossos de fusta, sobretot melis i bruc; aquella fusta es convertia en un pont, una escala, un teulat o una cúpula que després, acoblant unes peces amb les altres, esdevenia una arquitectura.

Sempre va ser senzill i callat, tot-hom l'estimava; companys del treball, amics, veïns. Tampoc no es queixava mai per res. D'aparença semblava feble al costat de la seva muller; malgrat això, quan va caldre, recorda en Miquel, quan el seu germà va morir al front, va ser ell qui va treure la fortalesa necessària per redreçar una llar que s'havia esquinçat, fent que retrobés el caliu i la pau que li havia estat arrabassada injustament i brutalment.

Les seves nebodes confirmen el seu caràcter bondadós, tal com explica la Paquita: «L'oncle no tenia un "no" per ningú, recordo veure'l passejar de vegades amb en Xocolatita, un personatge estrany a qui tothom deixava de banda menys ell, que se l'escoltava...». La Marina comenta: «Quan l'oncle era vidu venia un cop l'any a passar uns dies a casa, era molt, molt bo, a mi el que més m'agradava era que fos tan polít, no marxava mai de casa sense haver-se enlustrat les sabates...».

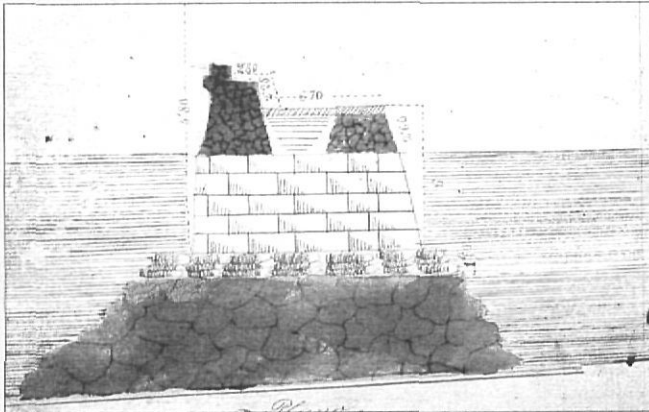
Els dibuixos del port

Al principi de segle, Sant Feliu tenia moltes indústries taperes que, juntament amb l'activitat marinera i portuària, constituïen la seva font de riquesa. El 12 de novembre de l'any 1901, Salvador Janer i Eduard Carbonell viatgen a Madrid on s'aprova la construcció del port. L'any següent el rei Alfons XIII arriba a Sant Feliu amb motiu de la col·locació de la primera pedra per a la construcció del port. Aquest fet va ocasionar un gran aldarull entre la població ja que el rei va arribar en un cotxe sense cavalls, el primer «automòbil» que veïen els ganxons.

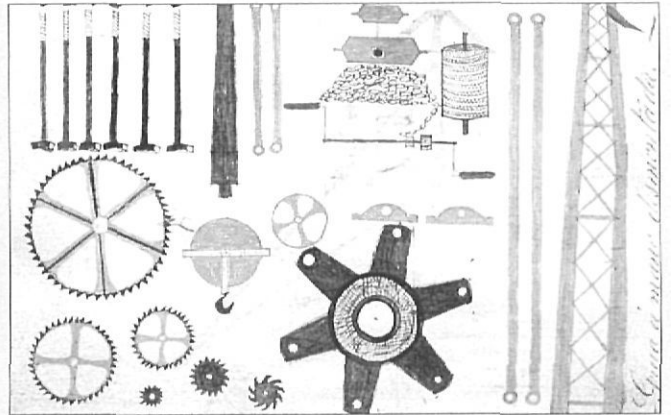
Diu Fernando Martínez Abella, en el seu llibre *El port de Sant Feliu de Guíxols*: «Era prou evident que una obra d'aquesta mena tan sols podia oferir tota classe de beneficis i profits. Cal recordar que fins llavors hom efectuava el lent i penós treball de descarregament mitjançant barcasses al racó del Fortim (on és, actualment, el Club Nàutic). La construcció del port va ésser difícil. De primer, es va haver d'obrir, a través de la punta dels Guíxols, un camí amb capacitat per a passar-hi dos carros. Així començà l'assalt al penya-segat que havia de subministrar el material d'escullera. El retallament de la muntanya es va efectuar en dues fases: la primera, era foradar llargs túnels que permetessin l'extracció de grans blocs; a la segona, es procedia a dinamitar i volar, tot guanyant així, a poc a poc, la gran esplanada del port. Els blocs eren transportats al dic mitjançant barcasses i, en poc temps les formes d'aquest s'anaren perfilant bellament».

Josep Ferrer era aleshores un adolescent de catorze anys, sensible i somniador, a qui la construcció del port entusiasma i impressiona. Volgué copsar tots els detalls d'aquella obra; per això decidí esbossar-ne tot el procés, des de les barcasses que abocaven al fons del mar els grossos maons de pedra fins al darrer detall. La llibreta que presentem formava part del seu bagatge, juntament amb aquell munt de fotesses insignificants a primera vista, però que tots guardem gelosament i que ens fan companyia. L'esperit creatiu i la sensibilitat per copsar les coses més petites i insignificants no l'abandonà mai.

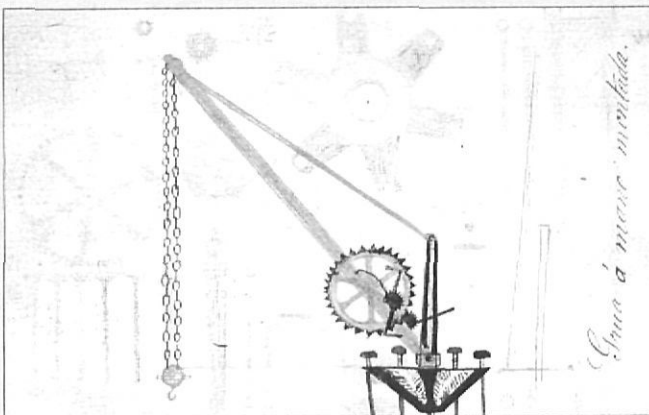
Mercè Ferrer és néta de Josep Ferrer i Fusté.

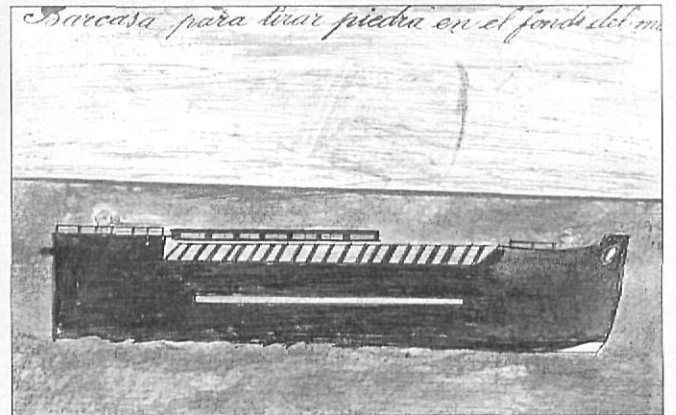
Tall vertical del dic.

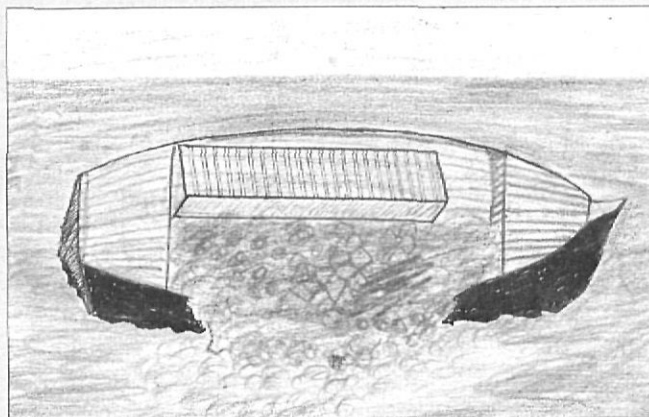
La grua, peça a peça.

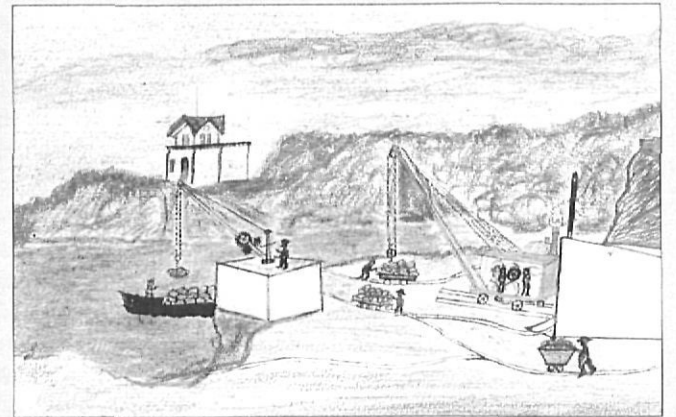
La grua, instal·lada al moll

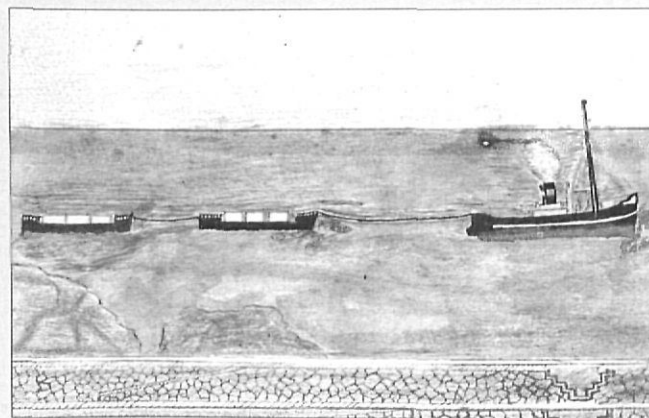
Barcassa per al transport de pedra.

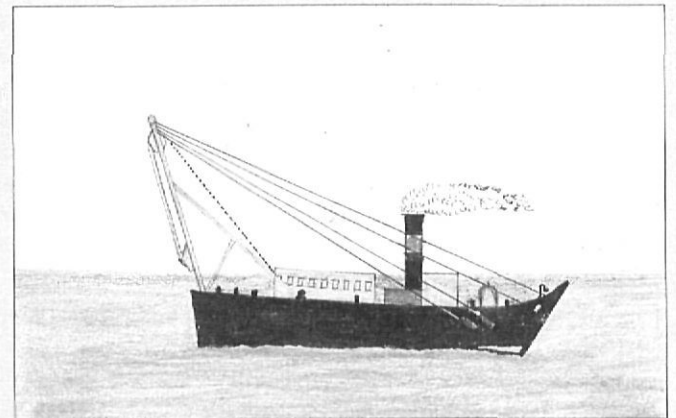
La pedra, tirada al mar.

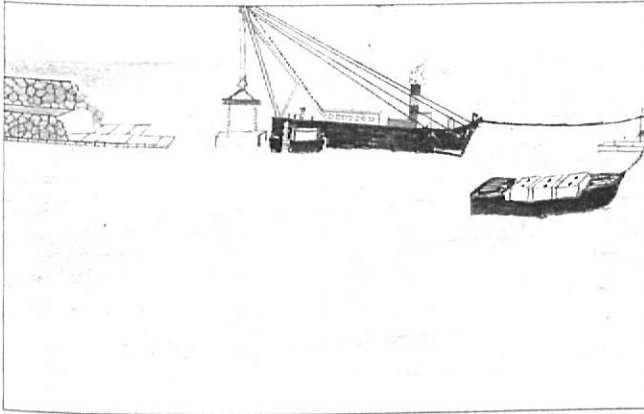
Obres al peu de la caseta del Salvament.

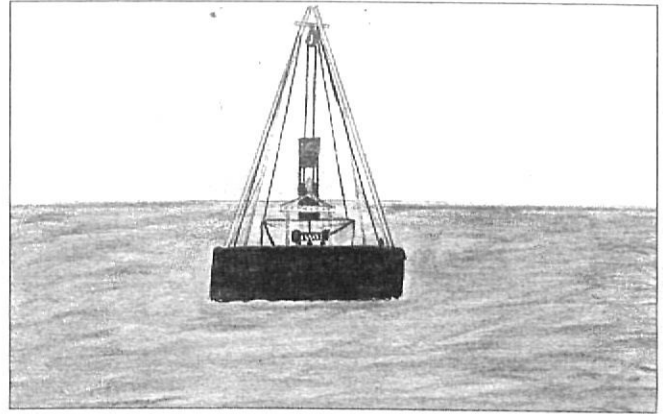
Transport marítim de blocs.

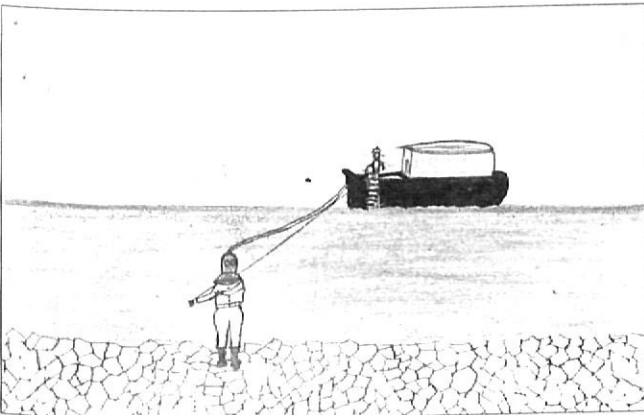
El vaixell principal dels constructors.

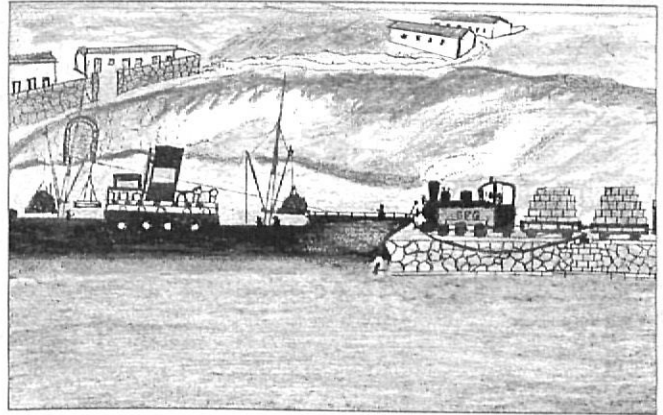
El vaixell principal en acció.

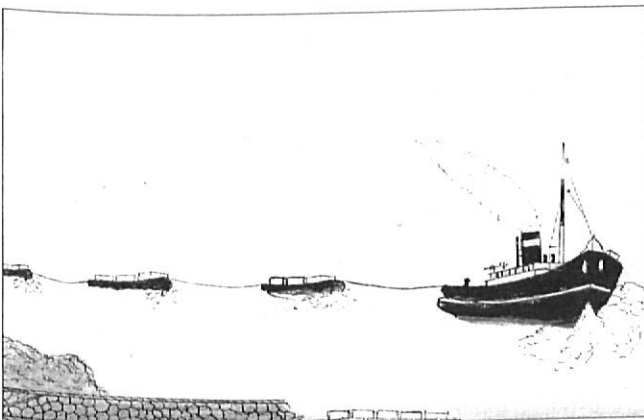
La popa del vaixell principal.

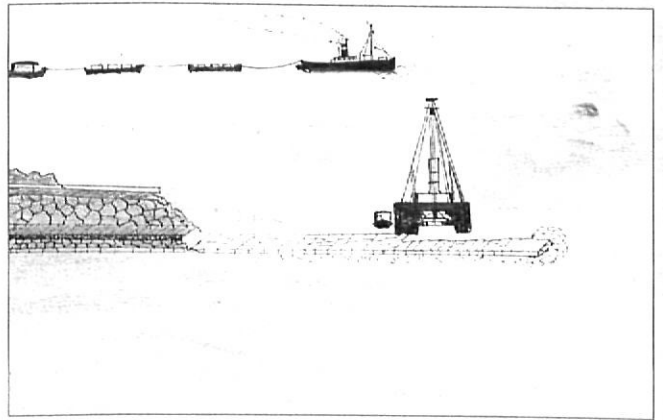
Inspecció dels fonaments submarins.

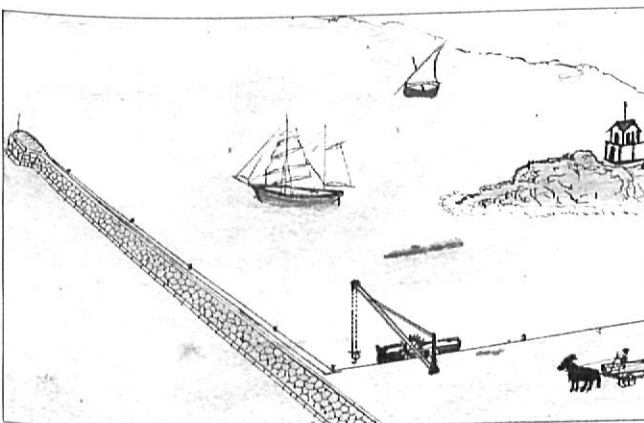
Material transportat pel carrilet.

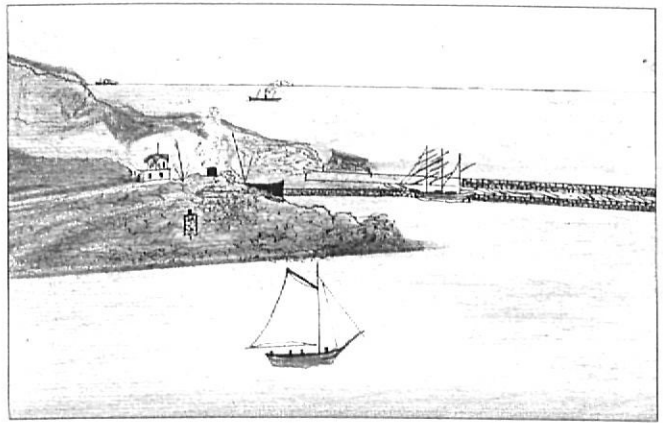
Conducció de blocs cap al dic.

El dic, a mig construir.

Vista panoràmica del port.

El port, acabat del tot.